

Center For Sexologisk Rådgivning

Forebyggelse af Seksuelle overgreb

E-bog af Tanja Rahm

Januar 2012

*Når grænser overskrides gennem seksuelle overgreb,
så frarøves også følelsen af, at have ejerskab over sin egen krop.*

Copyright: Center For Sexologisk Rådgivning V/ Tanja Rahm

Indholdsfortegnelse

Indledning	2
Betegnelser	5
Pædofili.....	5
Grooming	6
Infantofili	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Incest	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Unge introduktion til Internettet	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Det gode beredskab.....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Bekymringsbarometeret.....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Skadevirkninger af seksuelle overgreb	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Tegn og reaktioner	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Børns naturlige seksualitet	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Samtaler med børn.....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Det juridiske perspektiv	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Den unge krænker.....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Arbejdet med skadevirkninger.....	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Senfølger i voksenlivet	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Vejen videre	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Litteraturliste	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
Afslutning	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.

www.cfsr.dk

Indledning

Seksuelle overgreb er en bred betegnelse, som dækker over flere forskellige hændelser. Heriblandt incest, voldtægt, sexchikane og pædofili. Overgrebene kan både være verbale, fysiske og psykiske. De kan være alt fra små hentydninger til fuldbyrdede voldtægter. Det kan være masturbation, oralt, genitalt og analt samleje eller forsøg derpå. Det kan være synlige pornofilm eller blade og/eller tvang om at se disse med krænker. Det kan være upassende berøring eller blufærdighedskrænkelse. Det kan være stødende ord med seksuelle undertoner, manipulerende handlinger, hvor den krænkede føler sig forpligtet til at gengælde handlinger af seksuel karakter, for at føle accept, kærlighed eller samhørighed. Eller hvor den krænkede frygter for sin egen sikkerhed og derfor ikke modsætter sig krænkers handlinger. Men det kan også være af langt højere grad af voldelig karakter, hvor trusler, vold eller mordforsøg bliver en del af de seksuelle overgreb. Overgrebene kan ligeledes strække sig over en lang periode, hvor krænker, har opbygget en relation til den krænkede til mere umotiveret, hvor overgrebet begås af en som den krænkede ikke kender i forvejen.

Seksuelle overgreb kan både ske i familien, mellem kærester, i institutionen, gennem fritidsinteresser, på arbejdspladsen, på diskoteket, på gaden, via internettet og andre steder, hvor især Grooming kan finde sted. Det kan også ske i svømmehallen, i bussen, biografen eller andre steder, hvor mennesker færdes.

I forhold til børn forstås et seksuelt overgreb således:

“Når et barn eller en ung inddrages i enhver form for seksuel handling, som barnet ikke har modenhed til at forstå, og som han eller hun derfor ikke har mulighed for at give samtykke til.”

(Schechter & Roberge 1976 i Det Kriminalpræventive Råd, 2002)

Hvert år anmeldes der cirka 500 seksuelle overgreb begået mod børn under 15 år. Ud af de 500 overgreb udgør incest cirka 10 % og 4 ud af 5 sager vedrører piger. Dog er det ikke uden betydning, at seksuelle overgreb stadig er et tabuiseret område, og at der derfor kan være mange mørketal, altså overgreb, som ikke bliver anmeldt. Det kan blandt andet bunde i loyalitet, hvis overgrebene begås i familien eller af andre, som har en relation til familien. Eller det kan bunde i uvidenhed, altså at barnet ikke er bevidst om overgrebets karakter. Det kan også bunde i, at overgrebene begås af jævnaldrende, og at den krænkede derfor ikke selv vurderer overgrebet som et overgreb, selvom det juridisk set ville blive defineret sådan. Overgrebene kan også finde sted, hvis man er beruset eller påvirket, og den krænkede kan i den situation være i tvivl om, om der blev givet samtykke, samtidig med at skyld og skam kan forhindre den krænkede i at fortælle om overgrebene.

Siden 1998 har der været større fokus på både vold og seksuelle overgreb begået mod børn og unge under 15 år, og inden for de senere år, har Barnets reform sat fokus på den skærpede underretningspligt, for personer der beskæftiger sig med børn, unge og familier. Ligesom den almindelige borger ligeledes har pligt til at indberette, hvis der er mistanke om at et barn mistrives eller forulempes. Der har været en forstærket indsats i forhold til oplysning og kampagner rettet mod de unge og det har åbnet op for lettilgængelig rådgivning blandt andet hotlines og hjemmesider hvor børn og unge kan få hjælp og anonym rådgivning.

I 2002 lavede Statens Institut for Folkesundhed en undersøgelse "Unge trivsel 2002", hvor der var fokus på de 15-16-åriges seksuelle erfaringer før det fyldte 15. år. Undersøgelsen lagde vægt på de unges vurdering af seksuelle overgreb og vold både i og uden for familien. Og en stor del af de adspurgte havde efter deres egen vurdering været udsat for overgreb og anbefalede at skolerne lagde større vægt på undervisning der vedrørte børns rettigheder og respekten for børns grænser i kontakten med voksne. I 2008 lavede Instituttet endnu en undersøgelse, som skulle danne grundlag for en fortsat indsats mod overgreb på børn og unge. Undersøgelsen var landsdækkende og 3.976 9.-klasser elever deltog i undersøgelsen. Et betydeligt antal unge havde haft seksuelle erfaringer med voksne (i undersøgelsen dækker begrebet voksne, mennesker der er mindst 5 år ældre end den adspurgte) og flere piger end drenge havde oplevet det som et decideret overgreb. Juridisk set skal det nævnes, at et seksuelt forhold mellem en person under 15 år og en person over 15 år betegnes som et seksuelt overgreb, men på trods af det, var en del unge usikre på om de havde været udsat for et seksuelt overgreb. Du kan læse hele undersøgelsen på: <http://www.si-folkesundhed.dk>

Når jeg har valgt at skrive en E-bog om seksuelle overgreb, så handler det om flere ting. For det første blev min gode veninde uddannet folkeskolelærer for få år siden. På lærerseminariet havde der ikke været fokus på eller undervisning i omfanget af seksuelle overgreb. Der havde heller ikke været undervisning i typer af overgreb, børns adfærd ved mistanke om overgreb eller senfølger af overgreb. Dette fandt jeg bekymrende, da lærerne netop har den daglige kontakt med både børn og unge og derfor burde have viden om, hvordan man spotter om der kan være adfærd der vidner om mistrivsel eller seksualiseret adfærd. Derudover er jeg selv i gang med en pædagoguddannelse, og heller ikke der er der undervisning i seksuelle overgreb, typer af seksuelle overgreb eller forebyggelse af seksuelle overgreb. – Pædagoger, som dagligt beskæftiger sig med børn, både på institutioner, anbringelsessteder og andre steder, hvor børn og unge færdes.

Derudover har jeg gennem mit terapeutiske virke haft samtaler med mere end hundredvis af mænd og kvinder, der kommer i terapi på baggrund af de senfølger som overgreb i opvæksten har medvirket til. Her kan bla.a. nævnes selvværdsproblematikker, sex-, porno- og kærlighedsafhængighed, prostitution, angst og depressioner.

Jeg fik til gengæld mulighed for at deltage på kurset "Forebyggelse af seksuelle overgreb", som Servicestyrelsen i samarbejde med Professionshøjskolen Metropol havde udbudt. Et kursus der varede 5 dage, og som jeg personligt mener, burde være obligatorisk på alle lærer- og pædagoguddannelser. På kurset var der en grundig gennemgang af seksuelle overgreb, set fra et juridisk, psykologisk, pædagogisk, sociologisk og samfundsmæssigt perspektiv. Et kursus, der blev varetaget af psykologer, jurister og eksperter på området, blandt andet undervisere fra SISO og fra JanusCentret, som dagligt beskæftiger sig med både de krænkede og dem der krænker.

E-bogen her vil tage udgangspunkt i det materiale, som blev udleveret på kurset, samt mine personlige skildringer, definitioner og beskrivelser af typer af overgreb, adfærd der kan vise tegn på overgreb, senfølgerne af seksuelle overgreb og ikke mindst behandlingen af børn, unge og voksne som har været udsat for seksuelle overgreb.

Jeg vil ligeledes bruge cases fra mit terapeutiske arbejde, selvom alle klienter naturligvis behandles med den største diskretion. Klienternes anonymitet vil altså blive prioriteret højt, hvorfor enkelte ting vil være ændret.

Målet med E-bogen "Forebyggelse af seksuelle overgreb" er at oplyse og informere og samtidig nedbryde tabuer, der knytter sig til seksuelle overgreb og senfølgerne af seksuelle overgreb. Jeg håber derfor at du vil føle dig rustet til at tale om din nye viden, når du er færdig med at læse bogen. – At bogen giver dig kendskab til typer af overgreb og at du dernæst vil hjælpe med at bryde de tabuer der fortsat er forbundet med seksuelle overgreb. Arbejder du med terapi, oplysning eller rådgivning, så håber jeg at du med bogen vil føle dig rustet til at gå ind i dialogen omkring overgreb og at du samtidig vil sætte fokus på emnet både privat og i arbejdsregi. Har du børn, så vil jeg anbefale dig at spørge ind til institutioners og skolars handleplaner, hvis de har mistanke om at børn er udsat for overgreb. – Det er påkrævet, at de enkelte Kommuner har en handleplan, og har de det ikke, vil det hjælpe dem med at få sat fokus på området.

God læselyst.

Betegnelser

Mange har en bestemt opfattelse af seksuelle overgreb. Ofte baserer den sig på, at seksuelle overgreb primært begås af fremmede, altså én den krænkede ikke kender i forvejen og at overgrebene er fysiske og fuldbyrdede. Men virkeligheden er, at de fleste overgreb faktisk begås af nogen, som den krænkede kender i forvejen. Det kan være en bekendt, en ven, en kæreste, en ægteemand, et familiemedlem eller en autoritetsperson, som en træner, pædagog eller lærer. Seksuelle overgreb begås både mod drenge og piger, og overgrebenes karakter kan være vidt forskellige. Lige fra upassende sms-beskeder og verbale krænkelser med seksuelle undertoner til blufærdighedskrænkelser og fysiske krænkelser, hvor berøring, masturbation, oralt, genitalt og analt samleje eller forsøg herpå indgår. Seksuelle overgreb er en fællesbetegnelse, som dækker over forskellige begreber.

Pædofili

I daglig tale blandt befolkning og medier, bruges begrebet pædofil oftest som en fællesbetegnelse, for personer der krænker børn på forskellig vis. Men da Pædofili går ind under diagnosesystemet udredt af WHO, er det en diagnose, som tilhører hovedgruppen "Forstyrrelser i personlighedsstruktur og adfærd i voksenalderen" og som tilhører undergruppen "Seksuelle afvigelser" (F 65 4 Pædofili). Diagnosen stilles af fagpersoner efter en større udredning, og en af grundstenene i diagnosen er, at tiltrækningen til børn skal være stærkere end tiltrækningen til voksne. Seksuel aktivitet med voksne har altså ingen interesse for den pædofile. Men det er altså ikke tilstrækkeligt, at være tiltrukket af børn eller at kunne lide at se børneporno. I det tilfælde ville sandsynligheden for at blive dømt som sexforbryder være større, idet den seksuelle lavalder netop er fastsat, for at beskytte børn og unge mod mennesker, der manipulerer barnet eller udnytter at barnet ikke er i stand til at sige fra. I straffeloven findes der nemlig ingen regler mod pædofili. Det er altså ikke ulovligt, at være tiltrukket af børn. Men det er ulovligt, at have seksuel omgang med en mindreårig. – I dette tilfælde, et barn under 15 år.

Pædofili er ofte et misforstået begreb, hvorfor mange ikke-pædofile blive stemplet, uden at have udlevet seksuelle fantasier med børn og uden at have en decideret forkærlighed for børn. At se børneporno, kan for nogen være et udtryk for nysgerrighed eller fantasier, som vedkommende ikke havde nogen intention om at udleve, men som i situationen virkede ophidsende, uanset om vedkommende i virkeligheden tog dybt afstand til pædofili. Dog er det væsentligt, at det juridisk set er ulovligt at være i besiddelse af børneporno.

Både mænd og kvinder kan være pædofile, men flest mænd bliver dømt for seksuelle krænkelser. En af årsagerne, kan være, at drenge kan føle større skam ved seksuelle overgreb, hvis overgrebene har medført erektion og derfor i højere grad tier om overgrebene. Derudover ses der ofte en forskel på mænd og kvinders seksuelle tilbøjeligheder, hvilket kan have indflydelse på udviklingen af pædofili. Hvor omsorg og nærhed i højere grad kan gøre sig gældende hos kvinder, kan seksualiteten i højere grad dominere hos mændene. Det kan betyde, at kvinders pædofili kommer til udtryk på en måde, hvor den kan være sværere at gennemskue. Det kan være ved at barnet i højere grad skal dække behov som omsorg, fysisk nærhed og berøring. Dog skal det understreges, at også kvinder kan gennemføre seksuelle krænkelser, hvor barnet eller den unge skal udføre seksuelle handlinger som oralt, genitalt eller analt samleje. Undersøgelsen "Unges trivsel 2008" viser dog, at flertallet af overgreb på både piger og drenge begås af mænd.

Pædofile er som udgangspunkt ikke voldelige. De opbygger altså, i deres egne øjne, en nær relation til det barn de krænker, og har en forestilling om, at forholdet og relationen er gensidig, altså at forholdet bygger på et gensidigt ønske og behov. Dog har de fleste pædofile brugt lang tid på at "Groome" barnet, så barnet i en eller anden udstrækning føler, at det får opfyldt nogle behov. – Det kan være behovet for samvær, samtale, opmærksomhed, ros eller oplevelser som ture i biografen, Tivoli eller i legetøjsforretningen. Der kan også indgå manipulerede bytthandler, hvor barnet har fået penge eller andre goder, som giver barnet en følelse af, at skulle gengælde med seksuelle ydelser.

Grooming

Grooming er et begreb der dækker over den pædofiles manipulation og magtanvendelse overfor barnet i relationsopbygningen hvor tillid spiller en betydelig rolle. Det er i Groomingen, at den pædofile arbejder sig ind på barnet eller den unge og opbygger et tillidsforhold, hvor den pædofile spotter den unges svaghedspunkter og begynder at udfylde disse. Det kan være ved at være den, som den unge kan søge tilflugt hos, kan tale med eller kan slappe af sammen med. Det kan være, at den pædofile sørger for mad eller hjælper med lektierne eller det kan være at den pædofile dækker nogle materialistiske behov, som den unge har. Det kan være at den pædofile henter og bringer, køber cigaretter eller smart tøj. Eller det kan være at den pædofile i en lang periode styrker barnets følelse af, at være ok og være noget værd.

Den pædofile har ofte en helt klar fornemmelse af, hvilke børn der kan groomes. Er det håndboldtræneren der er pædofil, så kan det være han spotter det barn, hvis forældre ikke kommer og ser kampene. Det kan også være anden adfærd hos barnet, som vidner om usikkerhed eller isolering, som gør at træneren langsomt arbejder sig ind på barnet.

Er overgrebene IT-relaterede, så kan være at den pædofile spotter profilbilleder på Arto, Facebook eller andre sider, hvor børn og unge søger social kontakt. Pædofile ved, at chatrum og netmødesteder er oplagte steder at skabe kontakt til børn, og gennem kontakten opbygger de et venskab med det formål, at få barnet til at medvirke i seksuelle aktiviteter.

Desværre hænger det ofte sådan sammen, at pædofile er ferme til at omgås børn. De ved hvad der skal til, for at opbygge en god kontakt og er særdeles omsorgsfulde, nærværende, tilgængelige, lyttende og støttende. Derfor kan det være svært, både for barnet og for omgivelserne, at tillægge kontakten negative hensigter. Fordi den pædofile ofte i begyndelsen udfylder en betydningsfuld rolle i barnets liv. Nogle pædofile har også en stor tålmodighed, og kan bruge flere måneder på at opbygge den nødvendige tillid til barnet. – Men gradvist begynder den pædofile at stille krav til barnet. Det kan starte i det små, hvor barnet måske skal ligge sammen med den pædofile i sengen, og i en periode går Groomingen på, at teste hvor stærk relationen er. Der er altså ikke nødvendigvis nogen seksuelle krav i begyndelsen. Men jo stærkere relationen bliver, jo mere vil den pædofile begynde at manipulere med barnet. Det kan være ved at lægge vægt på, hvor meget den pædofile har gjort for barnet, og med trusler om, at hvis ikke kontakten bygger på gensidige tjenester og fornøjelser, så må kontakten brydes. – Og for barnet, som måske føler stor trykthed ved den voksne, kan det være et stort tab, at give afkald på den støtte, som den pædofile har været i en lang periode.

Når de seksuelle aktiviteter tager til, begynder krænker ofte at manipulere yderligere med barnet. Det kan bl.a. være ved at vise pornografiske billeder, hvor krænkeren normaliserer handlingerne og lægger vægt på, at andre børn også deltager i den form for aktiviteter og ikke har noget imod det. Samtidig kan der forekomme trusler, der har til hensigt at få barnet til at tie om overgrebene. Det kan være ved at gøre "hemmeligheden" til noget helt særligt mellem barnet og den pædofile og det kan være ved at true med at fratage barnet fra de oplevelser og muligheder, som den pædofile også giver barnet. Andre gange er det ved direkte trusler om, at både barnet og den pædofile kan komme i fængsel, eller at barnet vil blive sendt på børnehjem eller at forældrene måske vil dø eller afvise barnet.

Og ofte sker truslerne gennem manipulationer, der har til hensigt, at give barnet følelser af skyld, dårlig samvittighed eller ansvar og som samtidig forvirrer barnet, fordi den pædofile vil hentyde til, at barnet har deltaget af egen fri vilje og jo selv vælger at komme tilbage til krænkeren, når der er gode oplevelser i udsigt.

Grooming er ulovligt og dermed strafbart. – Også selvom der endnu ikke har fundet seksuelle handlinger sted. Og sms'er, mails og chats kan bruges som dokumentation i en retssag.

Når man som barn udsættes for Grooming kan det være svært, at gennemskue konsekvensen af den kontakt som krænkeren opbygger. For det barn, som måske ikke føler sig tilpas i skolen, i hjemmet eller i andre sociale sammenhænge, kan det være befriende at opleve et voksent menneske, med en særlig interesse for barnet. Barnet kan pludselig opleve at føle sig som noget specielt og måske oplever barnet for første gang i lang tid, at nogen har reelle og gode hensigter og ønsker om samvær med barnet. Men som barn mangler man desværre også en masse viden og erfaring, og troen på menneskets gode hensigter er endnu så udprægede, fordi den kritiske tilgang og indsigt endnu ikke er udbygget. Her spiller alder og udvikling en betydelig rolle, og som tidligere nævnt, så er det ofte børn der har det svært, enten socialt, i hjemmet eller i skolen, som lader sig manipulere af den pædofile. Derfor er det ikke uden betydning, at man oplyser og informerer barnet og gør det klart, at ikke alle mennesker har gode hensigter. Det er altså nødvendigt at være nysgerrig og interesseret i at finde ud af, hvad barnet eller den unge laver på Internettet, ligesom det bør vække bekymring, hvis en fremmed pludselig ønsker at tilbringe meget tid alene med ens barn. Eller hvis ens barn pludselig er kommet til penge eller modtager gaver, som ikke falder naturligt i forbindelse med fødselsdage eller i andre traditionsmæssige forbindelser. Her kunne det være en fordel, om skolerne i højere grad tog ansvar for denne form for oplysning, da nogle børn vokser op i ressourcetsvage familier, som måske ikke i stand til at ruste barnet mod Grooming, seksuelle krænkelser og vold, eller selv er dem der udfører dem.

Vil du vide mere om forebyggelse af seksuelle overgreb?

Så kan du købe hele E-bogen på hjemmesiden www.cfsr.dk